

ZÁKLADNÍ ŠKOLA TRNKA DOBŘÍŠ

PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY

PRO ŠKOLNÍ ROK 2024/2025

Úvod

Primární prevence poskytuje žákům co nejvíce o tom, co je a není rizikové chování, o rizicích plynoucích z rizikového chování, jak rozeznat problémovou situaci a kde hledat v případě potřeby pomoc. Primární prevence se snaží o správný rozvoj osobnosti dětí, posilování sociálně komunikačních dovedností a získávání návyků ke zdravému životnímu stylu.

Z tohoto důvodu naše škola připravuje a realizuje komplexní program primární prevence rizikového chování, do kterého je zahrnuto co nejvíce spolupracujících subjektů. Celý Preventivní program školy (dále jen PPŠ) je založen především na zapojení pedagogického sboru, spolupráci s rodiči a zákonnými zástupci a podpoře vlastní aktivity dětí. Potřebné informace jsou dětem podávány formou, která je přiměřená jejich věku.

Při naplňování Preventivního programu školy (dále jen PPŠ) se snažíme, aby každodenní život školy poskytoval žákům příjemné a bezpečné školní klima, vedl k osvojení si vhodného sociálního chování, rozvíjel všechny stránky osobnosti, směřoval k odmítání forem sebedestrukce a porušování mravních a zákonných norem a tím umožňoval osvojování si kompetencí pro zdravý životní styl.

Preventivní program školy vychází z Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže MŠMT č.j.: 21291/2010-28 a Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MŠMT 21149/2016).

Charakteristika školy

Základní škola TRNKA zahájila provoz 1. září 2016. Ve školním roce 2024/2025 navštěvuje naši školu celkem 144 žáků vyučovaných v devíti třídách. Pracujeme podle Školního vzdělávacího programu ZŠ TRNKA.

Třídy naplňujeme do počtu 16 žáků, tento nižší počet je předností při uplatňování individuálního přístupu k žákům. Ve škole důsledně pracujeme s integrovanými žáky podle doporučení pedagogicko-psychologických poraden, středisek výchovné péče a jiných odborných pracovišť. S žáky školy pracuje v tomto školním roce devět třídních učitelek, tři vyučující anglického jazyka, jedna učitelka německého jazyka, deset učitelů oborových předmětů včetně ředitelky, osm asistentů pedagoga, školní metodik prevence, speciální pedagog a výchovný poradce a také psycholog.

Se školou externě spolupracují také pedagogická konzultantka Mgr. Květuše Krüger, psycholog Mgr. Vít Hrbáček, psycholožka Mgr. Alžběta Havelková, výchovná poradkyně a speciální pedagog Mgr. Andrea Běhouňková.

Do školní družiny je přihlášeno 74 dětí, kterým se věnuje pět kmenových vychovatelek. V provozu je také školní klub, jehož činnost zajišťují učitelé druhého stupně.

Personální zajištění prevence

Na realizaci preventivního programu školy se podílejí všichni zaměstnanci školy.

- Ředitelka školy Ing. Jana Derflová:
 - zodpovídá za realizaci preventivního programu
 - je součástí preventivního týmu
 - jedná s rodiči žáků

- Školní metodik prevence Mgr. Jaroslava Rampasová:
 - sestavuje PP pro preventivní aktivity ve škole
 - spolupracuje s vedením školy, výchovným poradcem, třídními učiteli, ostatními pracovníky školy, PPP a dalšími organizacemi, institucemi a odborníky

- mapuje výskyt rizikového chování ve škole
- řeší a eviduje rizikové chování ve škole
- zajišťuje a koordinuje preventivní aktivity a programy prevence pro žáky
- poskytuje materiály a informace všem učitelům a rodičům k dané problematice

- Výchovná poradkyně a speciální pedagog Mgr Andrea Běhounková:

- eviduje děti s SPU, nadané žáky, eviduje integrované žáky
- pomáhá při tvorbě individuálních vzdělávacích plánů
- vede profesní orientaci žáků
- spolupracuje s PPP, SVP a SPC

- Školní psycholožka Mgr Alžběta Havelková:

- poskytuje individuální konzultace žákům i učitelům
- pomáhá při realizaci programů se třídou
- prostřednictvím schránky důvěry zajišťuje konzultace se žáky

- Konzultant, lektor VTI programů (Videotrénink interakcí) Vít Hrbáček:

- mapuje vztahy žáků v třídním kolektivu
- pracuje se skupinovou dynamikou třídy
- realizuje intervenční a preventivní programy ve třídách

- Třídní učitel žáka:

- mapuje vztahy žáků v třídním kolektivu
- je manažerem třídního dění a preventivních aktivit
- rámci třídnických hodin se věnuje aktuálním tématům z oblasti primární prevence

- Školní poradenské pracoviště:

Ing. Jana Derflová, ředitelka školy

Mgr. Jaroslava Rampasová, školní metodik prevence

Mgr. Andrea Běhounková, výchovná poradkyně, speciální pedagog

Mgr. Alžběta Havelková, školní psycholožka

- poskytuje poradenské služby žákům a zákonným zástupcům, pedagogickým pracovníkům školy
- podporuje žáky s SPU, nadané a mimořádně nadané žáky, žáky s výchovnými problémy
- šetří rizikové chování žáků, dodržuje postupy platné pro naši školu
- řeší situaci s třídním kolektivem
- slouží jako metodická podpora učitelům
- jedná s rodiči žáků a zákonnými zástupci žáků
- jedná s Policií ČR, PPP, orgánem sociálně-právní ochrany dětí, dětským psychologem, psychoterapeutem, dětskou lékařkou (lékařem)

Cíle

Cílem našeho preventivního programu je realizovat dlouhodobý, komplexní program primární prevence, zvyšující odolnost dětí vůči rizikovému chování. Vlídým, nenásilným a způsobem přiměřeným věku působit na žáky v době vyučování i mimo něj tak, aby se děti naučily co nejlépe se orientovat v okolním světě, naplňovat svůj volný čas hodnotným způsobem podle vlastního výběru a zájmu. Naší snahou je nabídnout dětem dostatečné množství mimoškolních aktivit a tím zajistit možnost žádoucího a aktivně stráveného volného času. Tuto formu nespecifické primární prevence považujeme za stěžejní, proto bychom jí chtěli věnovat zvýšenou pozornost.

Základním principem preventivní strategie na naší škole je uplatňování zásad, které pomáhají předcházet vzniku všech druhů rizikového chování.

Možné rizikové chování u žáků, kterému chceme předcházet:

- záškoláctví
- šikana
- agrese
- násilí
- kyberšikana
- kriminalita
- vandalismus
- intolerance
- antisemitismus, xenofobie, rasismus
- extremismus
- homofobie

- sexuální rizikové chování
- závislostní chování
- užívání návykových látek
- netolismus
- gambling
- rizikové chování v dopravě
- rizikové sporty
- spektrum poruch příjmu potravy
- nezdravý životní styl
- syndrom týraných a zneužívaných dětí
- negativní působení sekt

Specifická prevence zahrnuje činnosti a programy, které jsou zaměřeny přímo na předcházení, omezování a zmírňování jednotlivých druhů rizikového chování žáků. Jedná se o prevenci všeobecnou. Specifická prevence je obsažena v jednotlivých vyučovaných předmětech, v preventivních programech zaměřených na konkrétní rizikové jevy, v třídnických hodinách, besedách a speciálně zaměřených preventivních akcích a činnostech školy.

Nespecifická prevence zahrnuje činnosti, které podporují zdravý životní styl a osvojování kladného sociálního chování, a to nabídkou smysluplného využívání a organizací volného času - zájmové, sportovní a volnočasové aktivity, které vedou k poznání a dodržování všeobecně platných společenských pravidel, zdravému rozvoji osobnosti dětí a k odpovědnosti za sebe a své jednání. V naší škole jsou její cíle naplňovány prostřednictvím mimoškolních aktivit, při činnostech školní družiny a školního klubu a také při společných výletech jednotlivých tříd.

Pro naplnění cílů – důraz klademe na tyto zásady:

Klima školy

- vytvářet příjemné, klidné a bezpečné klima ve škole
- dodržovat Školní řád
- chránit děti před šikanou, všímat si varovných signálů šikanování
- reagovat na aktuální stav rizikového chování ve škole
- podněcovat hrdost žáků i pedagogů na příslušnost k naší škole

Vztah žák a učitel

- vytvořit důvěryhodný vztah mezi žáky a učiteli a vychovateli
- soustavně sledovat vývojové a individuální potřeby žáků
- posilovat u žáků sebedůvěru, sebevědomí, rozvoj osobnosti

Vztahy mezi žáky

- učit žáky nést odpovědnost za své chování
- posilovat komunikační dovednosti a schopnosti řešit problémy, konflikty
- podporovat a nabízet různé aktivity pro zkvalitnění vztahů ve třídních kolektivech
- začleňovat méně průbojné žáky do kolektivu
- spolupráce mezi třídami

Osobní rozvoj žáka

- naučit žáky využívat volný čas a začlenit je do volnočasových aktivit
- odhalování a náprava specifických poruch učení
- posilovat u žáků správné návyky při využívání médií
- posilovat u žáků správné stravovací návyky, dodržování zásad zdravého životního stylu
- přiměřeně věku předat žákům dostatek informací o druzích a účincích návykových látek na zdraví člověka
- předcházet problémům s návykovými látkami
- naučit žáky dovednostem odmítání, říct NE
- pěstovat právní vědomí a mravní i morální hodnoty

Pedagogové, vychovatelé a rodiče, zákonní zástupci

- nabídnout a pořádat konzultační hodiny, besedy, školní, kulturní a tělovýchovné akce
- pravidelně informovat pedagogy o všech problémech, které se ve škole vyskytnou
- motivovat učitele ke spolupráci na preventivním programu
- zajistit odborné vzdělávání všech pedagogů v oblasti primární prevence
- komunikovat s rodiči a motivovat rodiče ke spolupráci v rámci programu
- pořádat pro rodiče vzdělávací akce zaměřené na různé druhy rizikového chování dětí

Škola a veřejnost

- spolupráce se složkami Integrovaného Záchraného Systému
- spolupráce s PPP, SPC, SVP a odbornými pracovišti
- besedy s odborníky na témata projevů rizikového chování u dětí (Kyberšikana – beseda pro rodiče, Psychohygienu - MUDr. Radkin Honzák)

Aktivita pro žáky a prevence ve vyučování

A. Ve výuce – prolnutí mezi jednotlivými předměty – prvouka, tělesná výchova, tvořivé činnosti, výchovy k občanství, výchovy ke zdraví a osobnostně sociální výchovy (podle ŠVP).

Témata zařazovaná průběžně do vyučovacích hodin (závazná pro všechny vyučující):

1. až 3. ročník

- Návykové látky – cigarety, alkohol, léky, drogy
 - základní pojmy
 - poškozování zdraví
 - odmítání drogy, nácvik – naučit se říkat NE! NECHCI!

- Zdravý životní styl
 - zdravé jídlo a pití (dostatečný pitný režim)
 - dostatek pohybu
 - správné držení těla
 - dostatek odpočinku
 - pravidelné prohlídky u lékaře

- Zdravé vztahy
 - kamarádství
 - zdravá sebedůvěra
 - osobní bezpečí – ubližování, šikana, kde hledat pomoc – učitelé, rodiče, Linka důvěry, Linka bezpečí, Policie ČR, Městská policie

4. až 5. ročník

- Návykové látky – cigarety, alkohol, léky, drogy
 - rizika zneužívání návykových látek – zdravotní rizika, sociální rizika
 - nácvik odmítání drog

- Zdravý životní styl
 - prevence nemoci a zdravotních problémů
 - zdravá strava, dostatečný pitný režim

- činnosti vedoucí ke zdraví (pohyb, správné držení těla, odpočinek)
 - prosazování zdravého životního stylu ve škole
 - pravidelné prohlídky u lékaře
- Zdravé vztahy
 - ve škole, v rodině, ve společnosti
 - odmítání ubližování, šikany – kyberšikana, nebezpečí internetu
 - sebepoznání, sebedůvěra – posilování praktickým nácvikem
 - koordinovat vztahy ve třídě
 - odmítat poškozování věcí, vandalismus
 - osobní bezpečí – vědět, kde najít pomoc – učitelé, rodiče, linky důvěry, schránka důvěry
 - Výchova k rodičovství
 - ohleduplnost k ženám a dívkám
 - ochrana vlastního zdraví před zneužitím
 - funkce rodiny

6. až 9. ročník

- Návykové látky v celé šíři a všechny ostatní závislosti
 - sociální i zdravotní rizika zneužívání omamných a psychotropních látek
 - odmítání všech závislostí – alkoholu, cigaret, drog, netolismu, gamblingu
 - nabízet život „bez berliček“
 - progrese závislosti
- Zdravý životní styl
 - dostatečný pitný režim, zdravá výživa, poruchy příjmu potravy
 - smysluplné využívání volného času
 - dostatek odpočinku, správné držení těla
 - obrana proti stresu – aktivní odpočinek, motivace k bezpečnému sportu a pohybu
 - pravidelné prohlídky u lékaře

- Osobní bezpečí
 - odmítání všech forem omezování osobní svobody
 - odmítání všech forem šikany
 - odmítání rasismu
 - přijmout pravidla chování ve skupině
 - účinná obrana proti kyberšikaně

- Sebepoznání a sebedůvěra
 - všemi způsoby posilovat sebedůvěru
 - naučit asertivnímu chování
 - řešení problémů – každý problém má řešení
 - spolupráce ve skupinách
 - komunikace
 - říkat a prosazovat svůj názor
 - odmítat negativní působení sekt
 - odmítání rasismu, extremismu, xenofobie, homofonie, antisemitismu

- Sexuální výchova
 - ochrana osobního zdraví
 - ochrana před nemocemi, AIDS apod.
 - hodnoty při výběru partnera
 - odpovědnost za svoje chování a legislativa
 - plánované rodičovství, rodičovská role
 - náhradní rodičovská péče

- Záškoláctví
 - plnění povinností ve škole
 - kde hledat pomoc v případě problémů

- Vandalismus
 - prosazovat vliv prostředí na kvalitu života
 - osobní a společný majetek

Znalostní kompetence žáků:

1. až 3. ročník

- žáci dokážou pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užívání drog a léků
- znají jednotlivé způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti, jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu
- odmítají všechny formy násilí, ví, kde hledat pomoc

4. až 5. ročník

- žáci mají povědomí o zdraví jako o základní lidské hodnotě
- znají vhodné činnosti denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu, užívání a šíření drog
- umí komunikovat se službami poskytující poradenskou pomoc
- umí pojmenovat mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ví, na koho se obrátit v případě, že jsou porušována jeho práva
- mají povědomost o tom, že jednání ohrožující druhé je protiprávní
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky

6. až 9. ročník

- žáci znají význam mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory, chování, myšlení zájmy lidí, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, neřeší je násilím
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přijímat zodpovědnost za společné úkoly
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a ochranu dětí
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za ně
- umí chápat zdraví fyzické, duševní a sociální

- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že zneužívání dítěte a sexuální zneužívání je trestné
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, orientují se v právní problematice drog
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít
- bezpečně zvládají účelové modely chování v krizových situacích a správně se rozhodují
- dokážou komunikovat se specializovanými službami (Linka důvěry, krizová centra)
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médií a umí o nich diskutovat
- uvědomují si plnou zodpovědnost za svůj sexuální život z hlediska zdraví a etiky

Projektové dny 1. a 2. stupně a celoškolské projekty, ve kterých realizujeme primární prevenci:

Kromě běžných vyučovacích a třídnických hodin, realizujeme také projektové dny 1. a 2. stupně a celoškolské projekty.

Účastníme se kulturních akcí týkajících se ochrany zdraví, bezpečného chování a upevňování mezilidských vztahů.

V rámci projektových dnů a celoškolských projektů se budeme zaměřovat na tato témata:

- dopravní výchova, aktivity s dopravní tematikou, bezpečná a krizová místa v našem okolí
mezilidské vztahy – rodina, přátelství, spolupráce, smysl pro humor, hospodaření...
- spolupráce s rodiči, společné aktivity
- řešení problémů, zvládání agresivity
- ochrana zdraví, aktivity na téma osobní bezpečí ve spolupráci s Policií ČR, osobní bezpečí a bezpečné chování (styk s cizí osobou, bezpečná cesta do/ze školy...)
- kyberbezpečnost – bezpečné chování na sociálních sítích, ochrana osobních údajů a dat
- zdravý životní styl – vyvážená strava, efektivní trávení volného času, nebezpečí alkoholu, kouření
- aktivity na téma osobní bezpečí při využívání médií, gambling, netolismus (návykové chování při využívání médií – TV, mobil, tablet, PC)
- krizové situace, důležitá telefonní čísla
- včasné odhalování specifických poruch učení, rizikového chování, zanedbávání, týrání a zneužívání dětí či jiných potíží

- přiměřeně věku se věnovat tématu návykové látky a zdraví (kouření, alkohol) agresivita, vandalismus, šikana, kyberšikana, zanedbávání, týrání a zneužívání dětí
- přijetí vlastního těla a prevence před poruchami příjmu potravy
- ochrana zdraví a chování v mimořádných situacích

Preventivní programy realizované ve školním roce 2023/2024

TŘÍDA	DATUM REALIZACE	TÉMA PREVENTIVNÍHO PROGRAMU	ČASOVÁ DOTACE	FORMA SPOLUPRÁCE	REALIZÁTOR PP (organizace)	LEKTOR	CÍLOVÁ SKUPINA	POČET ŽÁKŮ V PROGRAMU
1.	22.11.	Práce s třídními pravidly, spolupráce, odlišnosti	2hodinový blok	externí spolupráce		Alžběta Havelková	žáci 1. třídy	15
	22.3.	Hrajeme si společně	2hodinový blok	externí spolupráce	Etické dílny	Eliška Zeisková	žáci 1. třídy	16
2. třída	22.11.	Vhodná a nevhodná komunikace	1hodinový blok + 1 konzult. s TU a AS	externí spolupráce		Alžběta Havelková	žáci 2. třídy	15
	14.11.	Práce na klima ve třídě	2hodinový blok	externí spolupráce		Vítek Hrbáček	žáci 2. třídy	16
	20. 3.	Jsme kamarádi	2hodinový blok	externí spolupráce	Etické dílny	Eliška Zeisková	žáci 2. třídy	14
3. třída	3.11.	Práce s třídními pravidly, spolupráce, odlišnosti	1hodinový blok + 1 konzult. s TU a AS	externí spolupráce		Alžběta Havelková	žáci 3. třídy	15

	14.11.	Práce na klima ve třídě	2hodinový blok	externí spolupráce		Vítek Hrbáček	žáci 3. třídy	15
	30.11.	Respektující chování	2hodinový blok + 1 konzult. s TU a AS	externí spolupráce		Alžběta Havelková	žáci 3. třídy	16
	6.2.	Moje hranice	2hodinový blok + 1 konzult. s TU a AS	externí spolupráce		Alžběta Havelková	žáci 3. třídy	15
	21. 5.	Práce s třídními pravidly, spolupráce, odlišnosti	2hodinový blok + 1 konzult. s TU a AS	externí spolupráce		Vítek Hrbáček	žáci 3. třídy	14
4. třída	14.11.	Práce na klima ve třídě	2hodinový blok	externí spolupráce		Vítek Hrbáček	žáci 4. třídy	16
	21. 2.	Moje hranice	2hodinový blok + 1 konzult. s TU a AS	externí spolupráce		Alžběta Havelková	žáci 4. třídy	14
5. třída	18.10.	Vztahy ve třídě	2hodinový blok	externí spolupráce		Alžběta Havelková	žáci 5. třídy	14
	19.10.	Klima ve třídě, pravidla třídy	2hodinový blok	externí spolupráce		Vítek Hrbáček	žáci 5. třídy	13
	6.12.	Teambuildingové aktivity, diskuse o třídních pravidlech	2hodinový blok + 1 konzult. s TU a AS	externí spolupráce		Alžběta Havelková	žáci 5. třídy	12
	29. 2.	Vztahy ve třídě, klima třídy	2hodinový blok	externí spolupráce		Vítek Hrbáček	žáci 5. třídy	14

	22.3.	Jak zvládnout své emoce	2hodinový blok	externí spolupráce	Etické dílny	Eliška Zeisková	žáci 5. třídy	14
6. třída	12.10.	Práce na klima ve třídě	2hodinový blok	externí spolupráce		Vítek Hrbáček	žáci 6. třídy	14
	24.1.	Osobní hranice, šikana vs. pošťuchování	2hodinový blok	externí spolupráce		Alžběta Havelková	žáci 6. třídy	15
	16.5.	Moc slova	2hodinový blok	externí spolupráce	Etické dílny	Bc. Eliška Zeisková	žáci 6. třídy	13
7. třída	17. 10.	Nelátkové závislosti zážitkově	Blok primární prevence	externí spolupráce	Magdaléna o.p.s.	Kateřina a Klára	žáci 7. třídy	14
	6.12.	Slova bolí, klima ve třídě	2hodinový blok	školní psycholožka		Alžběta Havelková	žáci 7. třídy	13
	30.11.	Respektující chování	2hodinový blok + 1 konzult. s TU a AS	externí spolupráce		Alžběta Havelková	žáci 7. třídy	16
	4.12	Program primární prevence	2hodinový blok	externí spolupráce	Calliditas	Pavel Beránek	žáci 7. třídy	16
	29.2.	Vztahy ve třídě, klima třídy	2hodinový blok + 1 konzult. s TU a AS	externí spolupráce		Vítek Hrbáček	žáci 7. třídy	12
	18.1.	Sociometrie	průzkum	externí spolupráce		Andrea Běhounková	žáci 7. třídy	15

8. třída	23.10.	Nelátkové závislosti	Blok primární prevence	externí spolupráce	Magdaléna o.p.s.	Kateřina a Klára	žáci 8. třídy	16
9. třída	17.1.	Jak se nestresovat (u přijímací zkoušky)	2hodinový blok	externí spolupráce		Alžběta Havelková	žáci 7. třídy	16

Konkrétní programy, činnosti a školní akce s preventivně zaměřeným obsahem pro školní rok 2024/2025:

- programy zaměřené na bezpečné klima třídy pro všechny ročníky – Mgr. Vít Hrbáček
- třídnické hodiny s preventivním programem – třídní učitelé
- pravidelné třídní schůzky – TRIPARTITA (učitel, rodič, žák)
- pravidelné schůzky Žákovského parlamentu při ZŠ TRNKA Dobříš
- besedy s rodiči v rámci třídních schůzek, besedy a přednášky pořádané spolkem Trnkový květ
- Velikonoční a Vánoční dílny – společná akce učitelů a žáků pro žáky prvního stupně
- Den poezie – účast vybraných žáků na soutěži v Čapkově památníku ve Strži
- divadelní představení – Vánoční hra – děti hrají pro rodiče a přátele školy
- Noc s Andersenem – společné nocování ve škole pro žáky prvního stupně, rozvoj čtenářství
- Den Země – společná akce školy + spoluúčast na projektu Den Země pořádaném městem Dobříš
- Zahradní slavnost – pro rodiče a přátele školy
- adaptační kurzy jednotlivých tříd (s výjimkou 1. třídy)
- expediční výjezd 2. stupně
- společný výjezd celé školy
- lyžařský kurz pro žáky 7. a 8. ročníku
- počítačová gramotnost dětí v rámci online výuky, možná rizika a jejich předcházení
- společné brigády rodičů a přátel školy ve prospěch školy (budova, zahrada) - posilování bezpečného klimatu školy
- sportovní den ke Dni dětí
- bruslení, sportovní akce
- návštěvy významných míst – úcta k tradicím, vlastenectví, historii (Sametová revoluce, vznik ČSR, TGM)
- návštěva a spolupráce formou dílen v Domově seniorů Dobříš
- návštěvy žáků školy v Domě s pečovatelskou službou města Dobříš
- návštěvy kulturních a společenských míst – Divadlo Minor, Galerie DOX
- Den se složkami Integrovaného Záchraného Systému
- beseda se zástupci Policie ČR – téma Kyberbezpečnost
- online kurzy pro rodiče – E-bezpečí.cz

Realizace cílů Preventivního programu školy

- Každý pedagogický i nepedagogický pracovník neodkladně řeší kázeňské problémy s žákem, netoleruje násilí fyzické ani slovní, postupuje jednotným domluveným systémem, spolupracuje s metodikem prevence, výchovným poradcem a vedením školy.
- V každé třídě jsou stanovena a dodržována jasná pravidla.
- Všichni žáci byli seznámeni se školním řádem a vyžaduje se jeho dodržování. Žáci jsou ve všech hodinách vedení ke zdravému životnímu stylu, k ochraně zdraví svého i zdraví svých spolužáků.
- Žákům je nabízena široká škála volnočasových aktivit, kde je kladen důraz na spolupráci, toleranci a komunikaci.
- Žáci jsou zapojováni do projektových dnů, kde spolupracují s žáky jiných tříd.
- Žáci se účastní kulturních programů a poznávacích výletů.
- Starší žáci pomáhají pedagogům, např. při přípravě různých akcí.
- Žáci jsou každoročně seznamováni s první pomocí a s ochranou člověka za mimořádných okolností.

Kompetence pracovníků školy (preventivní činnost)

- včasné odhalení (diagnostika) a intervence při vzniku rizikového chování a spolupráce s metodičkou prevence, výchovnou poradkyní a dalšími přizvanými odborníky (např. speciální pedagog, školní psycholog)
- věnování zvýšené pozornosti žákům s problémy, odhalování asociálního či antisociálního chování a jednání žáků, a to ve spolupráci s rodiči, školní metodičkou a výchovnou poradkyní
- sledovat případnou opakující se absenci žáka ve výuce – záškoláctví – úzká spolupráce s rodiči

- sledovat možné projevy rizikového chování jako je sebepoškozování, známky domácího násilí na dítěti, spektrum poruch příjmu potravy, symptomy a znaky zneužívání návykových látek
- průběžně sledovat žáky, u kterých bylo zjištěno rizikové chování, byla poskytnuta intervence (všichni zainteresovaní)
- pravidelné pedagogické rady se sdílením zjištěného, poznatky o chování a jednání dětí, předávání informací o trendech v oblasti primární prevence ve školách zaměstnanci mají možnost konzultací se školní metodičkou prevence a výchovnou poradkyní
- akreditované vzdělání pedagogů v oblasti primární prevence rizikového chování pro pedagogické pracovníky škol a školských zařízení

Metody hodnocení efektivity jednotlivých programů a aktivit

Žáci mají možnost vyjádřit se k jednotlivým akcím či projektům přímo po skončení akce nebo projektu v rámci evaluace. Mohou také sdělovat své připomínky přes své učitele, nebo osobně školnímu metodikovi prevence.

Žáci školy mají k dispozici také schránku důvěry, umístěnou ve 2. patře školy v prostoru školní knihovny. Zde mohou vkládat své dotazy či případné podněty. Schránku vybírá školní psycholog, který následně jednotlivá sdělení řeší. Na nástěnce ve vestibulu školy mají možnost žáci i rodiče získat informace týkající se prevence, důležitých kontaktů a aktuální nabídky odborných seminářů.

Závěr

Preventivní program bude naplňován v souladu se ŠVP školy a bude realizován průběžně během školního roku, v rámci činnosti školní družiny v souladu se ŠVP školní družiny “Pomoz mi, abych to dokázal sám”, školního klubu a zájmových kroužků pořádaných spolkem Trnkový květ z. s.

Jedná se zejména o aktivní a smysluplné využívání volného času, pohybové aktivity, utváření kolektivu, posilování kladných sociálních vazeb mezi spolužáky a bezpečná účast v silniční dopravě.

Učitelé budou cíle preventivního programu školy naplňovat ve vyučovacích hodinách. Metodik prevence odpovídá za přípravu aktivit a akcí preventivního programu, spolupracuje s třídními učiteli, ostatními pedagogy, s výchovným poradcem, psychologem, s vedením školy a také s rodiči.

Organizace a instituce spolupracující v rámci primární prevence:

Město Dobříš

Policie ČR

Městská policie Dobříš

SVP a PPP Příbram

OSPOD Dobříš

o.p.s Magdalena Mníšek pod Brdy

ACET Chrudim-organizace zajišťující preventivní programy

ETICKÉ DÍLNY – Bc. Eliška Zeisková

Calliditas s.r.o. Plzeň

Směrnice: PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY	
Vypracovala:	Mgr. Jaroslava Rampasová školní metodik prevence
Schválila:	Ing. Jana Derřlová ředitelka
Pedag.rada projednala:	26.08.2024
Směrnice nabývá platnosti:	01.09.2024

PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

-příloha Preventivního programu

Školní program proti šikanování vychází z následujících dokumentů:

Metodické doporučení k prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, MŠMT č.j. 21291/2010-28.

Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školských zařízeních.

Metodický pokyn Ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j. 21149/2016

Tvorba a realizace: všichni pedagogičtí pracovníci ZŠ TRNKA Dobříš

Zodpovídá: ředitelka školy, Ing. Jana Derflová

Koordinace a sestavení: školní metodik prevence, Mgr. Jaroslava Rampasová

Charakteristika šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky např. v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Šikana se rovněž může realizovat prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu.

Odpovědnost školy chránit děti před šikanou

Škola má jednoznačnou odpovědnost za svoje žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství
- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí

- škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že ohrožuje svým chováním samo sebe

Školní program proti šikanování je nejúčinnějším způsobem, jak ochránit děti před šikanou. Zahrnuje v sobě metody řešení a další opatření zaměřená přímo na nápravu šikanování. Navazuje na všeobecnou prevenci rizikového chování ve škole a tedy na školní PP.

Ředitel školy je orientován v metodice, organizaci a právní problematice šikanování a vytváří příznivé podmínky pro metodika prevence a iniciuje rozvíjení školního programu proti šikanování.

Základní komponenty školy pro řešení šikany

1. zmapování situace ve škole – analýza a evaluace
2. motivování pedagogů pro účinnou prevenci i řešení šikany
3. společné vzdělávání a supervize všech pedagogů v oblasti prevence šikany
4. ustanovení preventivního týmu (výchovné komise): ředitel školy, zástupci třídních učitelů z 1. a 2. stupně, školní metodik prevence, výchovná poradkyně
 - společný postup při řešení šikanování (dva základní scénáře)
 - primární prevence v třídních hodinách
 - primární prevence ve výuce
 - primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování
 - ochranný režim (demokraticky vytvořený smysluplný školní řád, účinné dohledy učitelů)
5. spolupráce s rodiči (seznámení s nekompromisním bojem školy proti šikaně na webových stránkách a při třídních schůzkách)
6. školní poradenské služby poskytované výchovnou poradkyní a metodikem prevence
7. spolupráce se specializovanými zařízeními (PPP, SVP, orgán sociálně-právní ochrany dětí, Policie ČR, speciální pedagogové, psychologové, pediatr)
8. vztahy se školami v okolí (domluva ředitelů na spolupráci při řešení šikany, kdy se jí účastní žáci z různých škol).

Postup řešení při výskytu šikany ve škole

Školní metodik prevence po konzultaci s preventivním týmem, na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka specialistu.

Z tohoto důvodu má škola vypracované dva scénáře pro řešení šikany.

1. První scénář je určen pro řešení počáteční obyčejné šikany. Důvodem je fakt, že těchto obyčejných počátečních šikan je nejvíce a tvoří obrovské podhoubí pro rozbujení pokročilých a neobvyklých šikan. Druhý scénář je určený k řešení výbuchu skupinového násilí, tzv. školního lynčování. V tomto případě nelze čekat na odborníka-specialistu, protože je oběť ohrožena bezprostředně na zdraví a později je většinou nemožné případ vyšetřit. Škola proto nejprve zakročí sama, vyřeší akutní problém a později jej řeší za pomoci odborníka.

2. Scénář pro počáteční šikanu

- odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany
- rozhovor s informátory a oběťmi
- nalezení vhodných svědků
- individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků, hrubou chybou je konfrontace oběti s agresory)
- ochrana oběti
- předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:
 1. rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření)
 2. rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku)

Realizace vhodné metody:

1. metoda usmíření

2. metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči).

Třídní hodina:

- efekt metody usmíření
- oznámení potrestání agresorů
- rozhovor s rodiči oběti
- třídní schůzka
- práce s celou třídou

Základní krizový scénář pro výbuch pokročilé šikany –

Poplachový plán pro tzv. školní lynčování

A. První (alarmující) kroky pomoci

1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany
2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

1. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy
2. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi
3. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře)
4. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

C. Vyšetřování

1. rozhovor s obětí a informátory
2. nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků
3. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
4. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi)

D. Léčba

metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny

Nápravná opatření

1. Škola použije pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná nápravná opatření:
 - výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy)výchovná opatření navrhuje preventivní tým a schvaluje pedagogická rada
 - snížení známky z chování
 - převedení do jiné třídy (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí a podmíněk)
 - ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu

- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

2. Dále pracujeme s agresorem (vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod.) i s obětí šikany. V případě potřeby doporučíme zákonnému zástupci péči dítěte v PPP, SVP nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů, případně převedení do jiné třídy.

3. Pro nápravu situace ve skupině vždy pracujeme s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina) apod.

4. Při nápravě šikanování bude situace projednaná s rodiči agresora i oběti, vždy odděleně. Jednání s rodiči budou přítomni: vedení školy, výchovná poradkyně, metodička prevence, třídní učitel. Rodiče budou informováni o závěrech a zjištěních školy a domluví se na dalších opatřeních. Škola volí taktický přístup, všechny informace jsou důvěrné. V případě zájmu rodičů nabídne škola rodičům agresora i oběti odbornou pomoc. Kontakty jsou k dispozici u ŠMP.

Spolupráce se specializovanými institucemi

1. Při předcházení případům šikany a při jejich řešení spolupracuje vedení školy, školní metodička prevence, výchovná poradkyně s dalšími institucemi a orgány zejména:
 - *v resortu školství* – s PPP, SVP, speciálně pedagogickými centry (v případě integrovaných dětí na běžných školách);
 - *v resortu zdravotnictví* – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie;
 - *v resortu sociální péče* – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence
2. Při poskytování poradenských služeb, např. při intervenčních programech předem informujeme žáky, včetně jejich zákonných zástupců. Využíváme informovaný souhlas. Výstupem práce externí odborné instituce je vždy písemná zpráva s adekvátními informacemi.

Aby byly pro školu informace relevantní, dohodne vždy před započítím poradenských obsah a rozsah práce.

3. Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), ředitel školy oznámí tuto skutečnost Policii ČR.
4. Ředitel školy oznámí orgánu sociálně-právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, ředitel školy zahájí spolupráci s orgány sociálně-právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.

Webové stránky s tematikou školní šikany a kyberšikany

Společenství proti šikaně, www.sikana.org

E-Nebezpečí pro učitele, www.e-nebezpeci.cz

Národní centrum bezpečnějšího internetu, www.ncbi.cz

Šance dětem, www.sancedetem.cz

Kontakty

Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz

Poradna webu Minimalizace šikany, www.minimalizacesikany.cz

Internet poradna, www.internetporadna.cz

Poradna E-Bezpečí-poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování na Internetu, www.napisnam.cz

